Nyolcvan éve született Csurka István, akit örökösen szélsőségesnek mondtak igazmondásáért

2014. március 26.
Ifj. Tompó László - Hunhír.info

A jeles brit író-filozófus, Gilberth K. Chesterton mondta egykor, hogy aki kifogy az érvekből, rágalmakkal kezdi, és gyalázkodásokkal végzi mondanivalóját. Hogy ez mennyire igaz, arra példa a nyolcvan éve, 1934. március 27-én született Csurka István életművének fogadtatása. Aki a világunkat jó ideje megrontók szemében már évtizedekkel ezelőtt is "szélsőségesnek" bizonyult. Hiába, a történelem már csak ilyen, különösen is mifelénk. Ahogyan a közmondás is tartja: szólj igazat, betörik a fejed.

Húsz éves volt Csurka, amikor első elbeszélése, a Nász és pofon, megjelent a Művelt Népben. Rögvest meg is született rá a "pártkritika", bizonyos Bóka László tollából: *"szélsőségesen elhibázott elbeszélés"* .
Pedig akkor még nem politizált a pályakezdő író, mégis szélsőségesnek nyilváníttatott. Hát még 1989 után!
"Az író komolyan veszi, vagyis felrúgja a játékszabályokat: aki a hamiskártyások között nem használ cinkelt lapokat, az az ő szemükben összeférhetetlen csaló. Ezért összefognak ellene, ahol tudják, ott gáncsolják, céljuk, hogy minél teljesebben kikészítsék."
- írta az ekkortól gondolati megközelítéseit a politika porondján kipróbálni óhajtó, az őt ért ütésektől azonban mégsem megtántorodó művészről
Szőcs Zoltán (Csurka István műveinek bibliográfiája, 1997)
.

Szélsőséges? Ady szerint (legalábbis lélekszámban) kis népeknek még lélegzetet venniük is csak radikálisan lehet. Úgy, hogy mindig a a gyökérre mutatunk rá, a dolgot magát nézve. És Csurka mindvégig ezt tette. Töretlen hittel, rendületlenül. Leginkább talán az 1992-ben megjelent, mindmáig meg nem bocsátott legfőbb elemzéseinek egyikében, a *Néhány gondolat a rendszerváltozás két esztendeje és az MDF új programja kapcsán* címűben. Nos, azóta az MDF már ki tudja, hány mutáción ment át, akárcsak, hogy van-e csupán egyetlen olyan bekezdése, vagy akár félmondata is, amelyet ne lehetne úgy kezelnünk, mint az ókori világban a papirusztekercsek fragmentumait vagy az archaikus imákat volt szokás. Csak találomra emeljünk ki belőlük néhányat, érzékeltetve, mennyire a kortársunk mindmáig!

"Az emberek ma már nem képesek bizonyos nélkülözések és kemény munka árán, tartós erőkifejtéssel valamely célért küzdeni, mert nem is ismerik már a kielégülésnek azt a formáját, amely az így elért célban várja őket. Ehelyett az azonnali, a megvehető kis kielégülések váltak gyakorlattá, s ezt ösztönzik a reklámok is." Az így megfáradtakat pedig aligha lehet seregbe toborozni távoli célok zászlai alá, elvégre *"a komfortigény, illetve a komfort esetleges elvesztése miatti ingerültség eleve kilátástalanná tesz minden nagy megszólítást, verbuválást".*
Mert amint Szabó Dezső fogalmazott, meg kell gondolni, hogy éhes hassal a Himnuszt is csak egy ideig lehet énekelni. Ami persze nem érinti az "ejtőernyős csapatot":

"Egyszer majd, egy nyugalmasabb időben talán valaki megírja, hogyan mozog a magyar társadalom testében az az ejtőernyős csapat, amelyik szükség szerint hol Galilei Kör, hol polgári liberális gondolkodók folyóirata, majd kun Béla és Szamuely Tibor gyilkos terrorlegényeivé lépnek elő, majd moszkvai emigráció lesz belőlük, akik Bécsben és Berlinben székelnek, majd itthon pártolják halálra József Attilát, az a csapat mindig változón alakban, mindig elítéli az előzőt, miközben folytatja, s ezzel ott van minden nagy társadalmi változásban." Miközben pedig mi magunk csak megalázkodunk előttük, zokszó nélkül tűrjük hogy "folyamatosan védekezésre kényszerítsenek bennünket", holott a velük való, unos-untalan gyógyírként emlegetett konszenzus a nómenklatúra hatalommegtartását jelenti.

Amint Berzsenyi Dániel fogalmazott, a derék "a koporsóból kitör és eget kér", ha az igazságról van szó, amit csak százszázalékosan szeret, míg a féligazságot viszont egyenesen gyűlöli. Ezért idézte állandóan a politikusi példaképének tekintett Bocskai Istvánt, hogy mindig ?a dolgot magát nézzük?, sziklaszilárd világnézeti háttérrel. Ezért, hogy bár - amint értő írótársa, *Domonkos László*
írja pályaképében
(Csurka, 2012)
- óhatatlanul akadtak neki is kétségtelen melléfogásai, "de ezek jobbára taktikai-napipolitikai jellegűek voltak, olykor az általa is elismert naiv jóhiszeműségén, az emberismeret még ilyen élettapasztalat és intellektuális nagyhatalom birtokában is előforduló megbicsaklásain alapultak", ámde "elvi-eszmei, általános érvényű, koncepcionális-elméleti síkon sohasem". Végül is alighanem ez lehet a tényleges magyarázat unos-untalan szellemi társtalanságára, sőt barátnélküliségére.

Mert ahogyan Kölcsey is vallotta, "ki csak társasági mulatságokban óhajt ragyogni vagy éppen tudatlanok által akarja magát bámultatni, az könnyű módon elérheti célját, de értelmesektől megvettetik". Tudta ezt jól ő is, számolva azzal, hogy a többség a félművelt hordószónokoknak, a szerecsenmosdató politikusbűnözőknek inkább hisz, mint az elveikhez körömszakadtig ragaszkodó értelmiségi kisebbségnek, így válva emberileg annyira megközelíthetetlenné, szemben a törpékkel, a parasztvakító polgárpukkasztásnál egyébre képtelen "pillantáslesők"-kel, Szabó Dezsővel tudva, hogy a teremtőknek, a zseniknek igazi barátaik nincsenek, legfeljebb Sancho Panzáik, hűséges segédeik, s Gárdonyi Gézával, kár olyanokkal vitatkoznia, akiknek a testük fejlettebb a lelküknél, őket Jézus se győzné meg.

Miként József Attila, azon kevesekben lelte meg hát hazáját, akik felismerték, hogy nálunk az irodalom nem a széplelkek szenvelgése, nem esztétikai elefántcsonttorony, hanem az értünk, velünk, általunk való létharc a politika porondján is, akik tudják, köpönyegforgatók sohasem, legfeljebb szélkakasok lehetnek, hiszen ez utóbbiak sohasem adják el akárhány tál lencséért sem lelküket, merthogy nem helyüket, legfeljebb csak helyzetüket változtatják. Vagyis íróból politikussá lesznek, akik helyettünk cselekszenek, mondják ki mindazt, amit amúgy zsigereinkben érzünk, mégsem mondunk ki, s előre meglátják, ami eljövendő. Legfőképpen a passzivitásunk folytán származási alapon hatalomban lévő Matuska Szilveszterek tobzódását. Akik szemében szálka, amiért nem hallgatják el bűneiket származásuk miatt.

Igen, ezért vált már első elbeszélése megjelenésétől "szélsőségessé". Amúgy pedig a világunkat jó ideje megrontóktól jóformán mindegyikünk megkapja e címkét. Ami ellen viszont nem védekeznünk kell, hanem megfelelnünk neki. Hiszen ahogyan már a rómaiak megmondták, "a malis vituperari laus est", "a rosszak gyűlölete dicséret". Ebből pedig bőven részesült Csurka István. Ezért köszönjük meg a Teremtőnek, hogy Őt nekünk, a "szélsőséges", a dolgokat mindig nevén nevező magyaroknak adta!